

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે
આર/ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં.૮૮૪૬/૨૦૧૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી વિપુલ એમ. પંચોલી

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના રિપોર્ટરોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને સોંપી શકાય કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર સવાલનો સમાવેશ થાય છે?	ના

=====

એસ.શાગુન્ધલા દેવી

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી આર.જે.ગોસ્વામી (૧૧૦૨)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફે શ્રી એફ.બી.બ્રહ્મભટ્ટ (૧૦૧૬)

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી
ડી.એમ.દેવનાણી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી વિપુલ એમ. પંચોલી

તારીખ: ૦૪/૦૭/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અરજી અહમદાબાદના એડિશનલ ચીફ મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ,
નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, કોર્ટ નં. ૩૦ ની સમક્ષ પેવિંગ ક્રિમિનલ કેસ નં.
૨૧૫/૨૦૧૩ ની ફરિયાદને, અરજદાર પુરતી, રદ કરવા અને સેટ અસાઈડ
કરવા માટે ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (જે હવે પછી સુગમતા માટે
“સદર કોડ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ
છે.

૨. અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી આર.જે. ગોસ્વામી, સામાવાળા નં. ૧
માટેના વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી ડી.એમ. દેવનાણી અને
સામાવાળા નં. ૨ – ફરિયાદપક્ષ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એફ.બી.
બ્રહ્મભટ્ટને સાંભળવામાં આવ્યા.

૩. અરજદાર – આરોપી તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગોસ્વામીએ રજૂઆત કરી કે સામાવાળા નં. ૨ – ફરિયાદપક્ષે વેસ્ટલેન્ડ્સ કેમટેક્સ ટ્રેડર્સ પ્રા. લિમિટેડ અને હાલના અરજદાર સહિત અન્ય બે વ્યક્તિઓ સામે ધ નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ, ૧૮૮૧ (જે હવે પછી ટૂંકમાં “સદર એન.આઇ. એક્ટ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૩૮ હેઠળ વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ દાખલ કરેલ છે. સદર ફરિયાદમાં, અરજદારને આરોપી નં. ૩ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે ફરિયાદપક્ષે ફરિયાદમાં એવું દર્શાવ્યું હોવા છતાં કે અરજદાર – આરોપી, આરોપી નં. ૧ કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને આરોપી નં. ૧ કંપનીના રોજના કામકાજ સંભાળે છે, વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં એવી કોઈ વધુ વિગતો આપવામાં આવી નથી કે અરજદાર – આરોપી કંપનીના વ્યવસાયનો હવાલો કેવી રીતે ધરાવે છે. એ પણ જણાવવામાં આવ્યું નથી કે ગુનો આચરવામાં આવ્યો તે સમયે, અરજદાર – આરોપી કંપનીના વ્યવસાયનો હવાલો ધરાવતા હતા કે નહીં. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદાર – આરોપી સામે ચોક્કસ કથનોના અભાવે, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અરજદાર – આરોપીને સમન્સ ઇશ્યૂ કરતી વખતે ભૂલ કરવામાં આવેલ છે.

૩.૧ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સોગંદનામું આપતી વખતે પણ, સામાવાળા નં. ૨ – ફરિયાદપક્ષે એવું જણાવ્યું નથી કે અરજદાર – આરોપી, આરોપી નં. ૧ કંપનીના દૈનિક કામકાજના હવાલો ધરાવે છે અને તે કંપનીના

વ્યવસાય સાથે કેવી રીતે સંકળાયેલા છે. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા કોઈ કારણ આપ્યા વિના અરજદાર સામે પ્રોસેસ ઇશ્યૂ કરવામાં આવેલ છે અને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ પ્રોસેસ ઇશ્યૂ કરવાનો હુકમ એ બિન-બોલતો હુકમ (non-speaking order) છે. આમ, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અરજદાર – આરોપી સામે કોઈ કેસ બને છે કે નહીં તેની તપાસ કરવામાં આવી નથી.

૩.૨ વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગોસ્વામીએ, ત્યારબાદ રજૂઆત કરી કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ છે. જોકે, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા અધિકૃત વ્યક્તિને આપવામાં આવેલ સત્તાપત્ર ચેક ઇશ્યૂ કર્યાની તારીખ પહેલાંનો હતો અને ફરિયાદપક્ષે આરોપી સામે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે અધિકૃત અધિકારીને ચોક્કસ સત્તા આપી ન હતી.

૩.૩ વિદ્વાન એડવોકેટે, ત્યારબાદ અરજીની મેમોરેન્ડમના ગ્રાઉન્ડ (કે) માં કરવામાં આવેલા ચોક્કસ કથનોનો સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે અરજદાર ચેકના સહી કરનાર નથી અને તેઓ મહિલા ડિરેક્ટર છે. કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન અંગે અરજદારને કોઈ ભૂમિકા સોંપવામાં આવી નથી. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે ગુનો આચરવામાં આવ્યો ત્યારે અરજદારના પતિ, જેઓ આરોપી નં. ૨ છે, તેઓ કંપનીના કામકાજ સંભાળતા હતા અને

અરજદાર – આરોપી તેનો હવાલો ધરાવતા ન હતા અને તેથી, અરજદાર સામે ચલાવવામાં આવેલી કાર્યવાહી રદ કરવી અને સેટ અસાઈડ કરવી જોઈએ.

૩.૪ અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટે નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:

(૧) એસ.એમ.એસ. ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડ વિ. નીતા ભક્ષા અને અન્ય, (૨૦૦૫) ૮ એસ.સી.સી. ૮૯ માં અહેવાલિત

(૨) (ડો.) રાજન સનતકુમાર જોશી વિ. રજનીકાંત ગોવિંદલાલ શાહ અને અન્ય, ૨૦૦૭ (૧) જી.એલ.એચ. ૬૫૩ માં અહેવાલિત

(૩) કે.કે. અહુજા વિ. વી.કે. વોરા અને અન્ય, (૨૦૦૯) ૧૦ એસ.સી.સી. ૪૮ માં અહેવાલિત

(૪) નેશનલ સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. હરમીત સિંહ પેઈન્ટલ અને અન્ય, (૨૦૧૦) ૩ એસ.સી.સી. ૩૩૦ માં અહેવાલિત

૩.૫ માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ તેમજ આ અદાલત દ્વારા આપેલા ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ પર આધાર રાખતા, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે જો ડિરેક્ટર કંપનીના દૈનિક વ્યવસાયનો હવાલો કેવી રીતે ધરાવતા હતા તે અંગે તેમના સામે ચોક્કસ આક્ષેપો કરવામાં ન આવ્યા હોય, તો તેવા ડિરેક્ટર સામે દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ રદ કરી શકાય છે. એસ.એમ.એસ. ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડ વિ. નીતા ભટ્ટા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાના ફક્ત-૧૯ પર આધાર રાખતા, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે માત્ર કંપનીના ડિરેક્ટર હોવા માત્રથી સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ હેઠળ વ્યક્તિને જવાબદાર ઠેરવવા માટે પૂરતું નથી. કંપનીમાં એક ડિરેક્ટરને તેના વ્યવસાયના સંચાલન માટે હવાલો ધરાવનાર અને જવાબદાર ગણી શકાય નહીં. સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ ની જરૂરિયાત એ છે કે જે વ્યક્તિને જવાબદાર ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે તે સંબંધિત સમયે કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે હવાલો ધરાવનાર અને જવાબદાર હોવી જોઈએ. આ બાબત હકીકત તરીકે દર્શાવવી આવશ્યક છે કારણ કે આવા કેસોમાં ધારી લીધેલી જવાબદારી (deemed liability) હોતી નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં ઉપરોક્ત જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી, વાદગ્રસ્ત ફરિયાદને અરજદાર પુરતી રદ કરવી જોઈએ.

૩.૬ (ડો.) રાજન સનતકુમાર જોશી વિ. રજનીકાંત ગોવિંદલાલ શાહ અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાના ફકરા-૧૫ માં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના ફોજદારી કેસમાં સમન્સ ઇશ્યૂ કરતા પહેલા યોગ્ય ચકાસણી કરવી જોઈએ. ફરિયાદ નોંધતી વખતે, કેટલીક ચકાસણીઓ જરૂરી છે. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગોસ્વામીએ રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સમન્સ ઇશ્યૂ કરતી વખતે હાલના કેસમાં આવી જરૂરિયાતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી.

૩.૭ અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટે કે.કે. અહુજા વિ. વી.કે. વોરા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાના ફકરા-૨૨ થી ૨૯ માં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો પર આધાર રાખ્યો છે અને, ખાસ કરીને ફકરા-૨૭ માં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા સંક્ષિપ્ત કરવામાં આવેલી સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ હેઠળની સ્થિતિનો સંદર્ભ આપ્યો છે.

૩.૮ વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગોસ્વામીએ નેશનલ સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. હરમીત સિંહ પેઈન્ટલ અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાના ફકરા-૩૯ માં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં

આવેલા સિદ્ધાંતો પર આધાર રાખ્યો છે, અને રજૂઆત કરી કે જે વ્યક્તિને જવાબદાર ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે તે સંબંધિત સમયે કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે હવાલો ધરાવનાર અને જવાબદાર હોવી જોઈએ. આ બાબત હકીકત તરીકે દર્શાવવી આવશ્યક છે કારણ કે આવા કેસોમાં ડિરેક્ટરની કોઈ ધારી લીધેલી જવાબદારી નથી.

૩.૯ તેથી, અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા એવી અરજ કરવામાં આવી છે કે અરજદાર – આરોપી સામે સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરતા કોઈ ચોક્કસ કથનો કરવામાં આવ્યા ન હોવાથી, વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ અરજદાર પુરતી રદ કરવી જોઈએ.

૪. બીજી તરફ, સામાવાળા નં. ૨ – ફરિયાદપક્ષ તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એફ.બી. બ્રહ્મભટ્ટે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદના ફકરા-૪ માં કરવામાં આવેલા કથનોનો સંદર્ભ આપ્યો અને રજૂઆત કરી કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં અરજદાર – આરોપી સામે પૂરતા કથનો કરવામાં આવ્યા છે અને તેથી, અરજદાર દ્વારા એવું દલીલ કરવું યોગ્ય નથી કે અરજદાર સામે કોઈ ચોક્કસ કથનો કરવામાં આવ્યા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે એસ.એમ.એસ. ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડ વિ. નીતા ભક્ષા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા અગાઉના ચુકાદા તેમજ અન્ય

ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી, ત્યારબાદના ચુકાદાઓમાં આ પાસાઓ પર વિચારણા કરી અને અવલોકન કર્યું કે સદર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ સંચમપૂર્વક કરી શકાય છે.

૪.૧ સામાવાળા નં. ૨ – ફરિયાદપક્ષ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટે નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:

(૧) રાલિસ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ. પોદુરુ વિદ્યા ભૂષણ અને અન્ય, (૨૦૧૧) ૧૩ એસ.સી.સી. ૮૮ માં અહેવાલિત

(૨) તમિલનાડુ ન્યૂઝ પ્રિન્ટ એન્ડ પેપર્સ લિમિટેડ વિ. ડી. કરુણાકર અને અન્ય, (૨૦૧૬) ૬ એસ.સી.સી. ૭૮ માં અહેવાલિત

(૩) સ્ટાન્ડર્ડ ચાર્ટર્ડ બેંક વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૬) ૬ એસ.સી.સી. ૬૨ માં અહેવાલિત

જ.૨ રાલિસ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ. પોદુરુ વિધા ભૂષણ અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાના ફકરા-૨ અને ૧૦ થી ૧૩ નો સંદર્ભ આપીને ફરિયાદપક્ષ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સદર કેસમાં, ફરિયાદમાં એવા કથનો કરવામાં આવ્યા હતા કે આરોપી નં. ૧ એક ભાગીદારી પેઢી છે અને આરોપી નં. ૨ થી ૭ તેના ભાગીદારો છે. આરોપી નં. ૩ વાદગ્રસ્ત ચેકના સહી કરનાર છે અને તમામ ભાગીદારો કંપનીના રોજિંદા કામકાજ સંભાળે છે અને આમ, તેમના દ્વારા ઊભી કરવામાં આવેલી જવાબદારી સંયુક્ત અને વિભક્ત છે. માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે આવા કથનો પર વિચારણા કરી અને, ત્યારબાદ અવલોકન કર્યું કે સદર કેસના સામાવાળા સામે પૂરતા કથનો કરવામાં આવ્યા છે કે તેઓ સંબંધિત સમયે ભાગીદારી પેઢીના ભાગીદારો હતા અને ભાગીદારી પેઢીના રોજિંદા કામકાજ સંભાળતા હતા. સામાવાળા નં. ૨ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા વધુમાં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે કયા સંજોગોમાં, જ્યારે આવી કાર્યવાહીઓ કંપનીઓ દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુનાઓ સાથે સંબંધિત હોય ત્યારે વડી અદાલત ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવા માટેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

જ.૩ વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી બ્રહ્મભટ્ટે, ત્યારબાદ તમિલનાડુ ન્યૂઝ પ્રિન્ટ એન્ડ પેપર્સ લિમિટેડ વિ. ડી. કરુણાકર અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા આપેલા ચુકાદાના ફકરા-૯ અને ૧૪ માં કરાયેલા

અવલોકનો પર આધાર રાખ્યો છે. છેલ્લે, તેમણે સ્ટાન્ડર્ડ ચાર્ટર્ડ બેંક વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાના ફકરા-૨૯ અને ૩૦ પર આધાર રાખ્યો છે.

૪.૪ વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી બ્રહ્મભટ્ટે, તેથી અરજ કરી કે જ્યારે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં અરજદાર – આરોપી સામે ચોક્કસ કથનો કરવામાં આવ્યા હોય, ત્યારે આ અદાલત સદર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ ન કરી શકે અને તેથી, આ અરજી ડિસમિસ કરવી જોઈએ.

૫. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી ડી.એમ. દેવનાનીએ વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી બ્રહ્મભટ્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને અપનાવી છે. જોકે, તેના ઉમેરામાં, વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે સ્ટાન્ડર્ડ ચાર્ટર્ડ બેંક વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ફકરા-૧૩, ૨૬, ૩૧ થી ૩૩ માં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોનો ચોક્કસપણે સંદર્ભ આપ્યો છે. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે એવી પણ અરજ કરી છે કે આ અદાલતે આ અરજી ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં.

૬. પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલી સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા પછી, હાલના કેસમાં વિચારણા

કરવા માટે જરૂરી માત્ર એક જ વિવાદ એ છે કે સામાવાળા નં. ૨ – ફરિયાદપક્ષ દ્વારા અરજદાર – આરોપી સામે સદર એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ સાથે વાંચતા કલમ ૧૩૮ ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરવા માટે ફરિયાદમાં પૂરતા કથનો કરવામાં આવ્યા છે કે નહીં.

૭. તેવા મુદ્દા પર વિચારણા કરવા માટે, વાદગ્રસ્ત ફરિયાદના ફકરા-૪ માં કરવામાં આવેલા કથનોની તપાસ કરવી જરૂરી છે. ફરિયાદપક્ષે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદના ફકરા-૪ માં ચોક્કસપણે આ મુજબ જણાવ્યું છે:

“૪. ફરિયાદપક્ષ રજૂઆત કરે છે કે આરોપી નં. ૨ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર છે અને આરોપી નં. ૩ એ આરોપી નં. ૧ કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને આરોપી નં. ૧ કંપનીના રોજના કામકાજ સંભાળે છે. તેથી, આરોપી નં. ૨ અને ૩ પણ સદર એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના ગુના માટે દોષી માનવાને પાત્ર છે અને તેથી, તેઓ તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા અને તદનુસાર શિક્ષા કરવા માટે પાત્ર છે. વધુમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સદર ગુનો આરોપીની સંમતિ અથવા મિલીભગતથી આચરવામાં આવ્યો છે અને આરોપી તરફથી થયેલી બેદરકારીને આભારી છે અને તેથી, તેઓને પણ તે ગુના

માટે દોષી માનવામાં આવે છે અને કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ તદનુસાર તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષા કરવા પાત્ર છે.”

૮. આમ, ઉપરોક્ત કથનો પરથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદપક્ષે જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૩ (હાલના અરજદાર) આરોપી નં. ૧ કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને આરોપી નં. ૧ કંપનીના રોજના કામકાજ સંભાળે છે. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેથી, આરોપી નં. ૨ અને ૩ પણ સદર એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના ગુના માટે દોષી માનવાને પાત્ર છે. વધુમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે આ ગુનો આરોપીની સંમતિ અને મિલીભગતથી આચરવામાં આવ્યો છે અને આરોપીની બેદરકારીને આભારી છે, તેથી, તેઓને ગુના માટે દોષી માનવામાં આવે છે અને તદનુસાર કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષા કરવા માટે પાત્ર છે.

૯. આ તબક્કે, સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે. સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ માં નીચે મુજબ જોગવાઈ છે:

“૧૪૧ કંપનીઓ દ્વારા ગુના. —

(૧) જો કલમ ૧૩૮ હેઠળ ગુનો કરનાર વ્યક્તિ કંપની હોય, તો ગુનો આચરવામાં આવ્યો તે સમયે કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન

માટે કંપનીનો હવાલો ધરાવતી, અને કંપનીને જવાબદાર હોય તેવી દરેક વ્યક્તિ, તેમજ કંપની, ગુના માટે દોષી માનવામાં આવશે અને તદનુસાર તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષા કરવા માટે પાત્ર રહેશે: પરંતુ આ પેટા-કલમમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ કોઈપણ વ્યક્તિને શિક્ષા માટે પાત્ર બનાવશે નહીં જો તે સાબિત કરે કે ગુનો તેની જાણ વગર આચરવામાં આવ્યો હતો, અથવા તેણે આવા ગુનાને રોકવા માટે તમામ યોગ્ય ખંત વત્ત્યો હતો: પરંતુ વધુમાં કે જ્યાં કોઈ વ્યક્તિને કેન્દ્રીય સરકાર કે રાજ્ય સરકાર અથવા કેન્દ્રીય સરકાર કે રાજ્ય સરકારની માલિકીની કે નિયંત્રણ હેઠળના નાણાકીય નિગમમાં કોઈ હોદ્દો કે રોજગાર ધરાવવાના ગુણથી કંપનીના ડિરેક્ટર તરીકે નામાંકિત કરવામાં આવે છે, તો જે તે કિસ્સામાં, તે આ પ્રકરણ હેઠળ પ્રોસિક્યુશન માટે પાત્ર રહેશે નહીં.

(૨) પેટા-કલમ (૧) માં સમાવિષ્ટ કોઈ બાબત છતાં, જ્યાં આ એક્ટ હેઠળનો કોઈ ગુનો કંપની દ્વારા આચરવામાં આવ્યો હોય અને તે સાબિત થાય કે ગુનો કંપનીના કોઈપણ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારીની સંમતિ અથવા મિલીભગતથી આચરવામાં આવ્યો છે, અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને આભારી છે, તો તેવા ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારી પણ તે

ગુના માટે દોષી માનવામાં આવશે અને તદનુસાર તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષા કરવા માટે પાત્ર રહેશે.

સ્પષ્ટીકરણ.— આ કલમના હેતુઓ માટે,—

(એ) “કંપની” એટલે કોઈ સંગઠિત સંસ્થા અને તેમાં પેઢી અથવા વ્યક્તિઓના અન્ય મંડળનો સમાવેશ થાય છે; અને

(બી) પેઢીના સંબંધમાં “ડિરેક્ટર” એટલે પેઢીમાંનો ભાગીદાર.”

૧૦. એસ.એમ.એસ. ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડ વિ. નીતા ભટ્ટા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે ફરાર-૧૯ માં સંદર્ભમાં રજૂ કરાયેલા પ્રશ્નોના જવાબ નીચે મુજબ આપ્યા છે:

“૧૯. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, સંદર્ભમાં રજૂ કરાયેલા પ્રશ્નોના અમારા જવાબો નીચે મુજબ છે:

(એ) કલમ ૧૪૧ હેઠળની ફરિયાદમાં ચોક્કસપણે એવું કથન કરવું આવશ્યક છે કે ગુનો આચરવામાં આવ્યો તે સમયે, આરોપી વ્યક્તિ કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલનનો હવાલો ધરાવતી હતી, અને તેના માટે જવાબદાર હતી. આ કથન કલમ ૧૪૧ ની એક

આવશ્યક જરૂરિયાત છે અને ફરિયાદમાં તે કરવું જ પડશે. ફરિયાદમાં આ કથન કર્યા વિના, કલમ ૧૪૧ ની જરૂરિયાતો સંતોષાયેલી ગણી શકાય નહીં.

(બી) સુબ-પેરા (બી) માં રજૂ કરાયેલા પ્રશ્નનો જવાબ નકારાત્મક હોવો જોઈએ. માત્ર કંપનીના ડિરેક્ટર હોવા માત્રથી વ્યક્તિને સદર એક્ટની કલમ ૧૪૧ હેઠળ જવાબદાર ઠેરવવા માટે પૂરતું નથી. કંપનીમાં ડિરેક્ટરને તેના વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીનો હવાલો ધરાવનાર અને જવાબદાર ગણી શકાય નહીં. કલમ ૧૪૧ ની જરૂરિયાત એ છે કે જે વ્યક્તિને જવાબદાર ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે તે સંબંધિત સમયે કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે હવાલો ધરાવનાર અને જવાબદાર હોવી જોઈએ. આ બાબત હકીકત તરીકે દર્શાવવી આવશ્યક છે કારણ કે આવા કેસોમાં ડિરેક્ટરની કોઈ ધારી લીધેલી જવાબદારી નથી.

(સી) પ્રશ્ન (સી) નો જવાબ હકારાત્મક હોવો જોઈએ. પ્રશ્ન નોંધે છે કે મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા જોઈન્ટ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર એ અગાઉથી સ્વીકારેલ રીતે કંપનીના હવાલો ધરાવનાર અને તેના વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીને જવાબદાર રહેશે. જ્યારે એવું હોય, ત્યારે

કંપનીમાં આવા હોદ્દા ધરાવતા લોકો સદર એક્ટની કલમ ૧૪૧ હેઠળ જવાબદાર બને છે. મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા જોઈન્ટ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર તરીકે તેઓ જે હોદ્દો ધરાવે છે તેના કારણે, આ વ્યક્તિઓ કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે હવાલો ધરાવે છે અને જવાબદાર છે. તેથી, તેઓ કલમ ૧૪૧ હેઠળ આવરી લેવાય છે. જે એક નકારાચો છે તેના સહી કરનાર સંબંધી, તેઓ ગુનાહિત કૃત્ય માટે સ્પષ્ટપણે જવાબદાર છે અને કલમ ૧૪૧ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ આવરી લેવામાં આવશે."

૧૧. કે.કે. અદુજા વિ. વી.કે. વોરા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે ફકરા-૨૭ માં સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ હેઠળની સ્થિતિનો સંક્ષિપ્ત સાર આપ્યો છે, જે આ મુજબ વંચાય છે:

"૨૭. સદર એક્ટની કલમ ૧૪૧ હેઠળની સ્થિતિનો સંક્ષિપ્ત સાર આ મુજબ આપી શકાય:

(૧) જો આરોપી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા જોઈન્ટ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર હોય, તો ફરિયાદમાં એવું કથન કરવું જરૂરી નથી કે તેઓ કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીના હવાલો ધરાવે છે,

અને તેના માટે જવાબદાર છે. આરોપી સંબંધિત સમયે મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા જોઈન્ટ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર હતા તેવું કથન કરવામાં આવે તે પૂરતું છે. આનું કારણ એ છે કે "ડિરેક્ટર" શબ્દની આગળ "મેનેજિંગ" ઉપપદ એ સ્પષ્ટ કરે છે કે તેઓ કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીનો હવાલો ધરાવતા હતા અને તેના માટે જવાબદાર છે.

(૨) કંપની વતી ચેક પર સહી કરનાર કંપનીના ડિરેક્ટર અથવા અધિકારીના કિસ્સામાં, તેઓ કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીનો હવાલો ધરાવતા હતા અને તેના માટે જવાબદાર હતા તેવું કોઈ ચોક્કસ કથન કરવાની અથવા સંમતિ, મિલીભગત કે બેદરકારી વિશે કોઈ ચોક્કસ આક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી. કંપની વતી અસ્વીકૃત થયેલા ચેક પર તેમના દ્વારા સહી કરવામાં આવી હતી તે હકીકત જ કલમ ૧૪૧ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ જવાબદારી ઊભી કરશે.

(૩) ડિરેક્ટર, સેક્રેટરી અથવા મેનેજર [કંપનીઝ એક્ટની કલમ ૨(૨૪) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ] અથવા કંપનીઝ એક્ટની કલમ ૫ ના ખંડ (ઈ) અને (એફ) માં ઉલ્લેખિત વ્યક્તિના

કિસ્સામાં, કેસને સદર એક્ટની કલમ ૧૪૧(૧) હેઠળ લાવવા માટે ફરિયાદમાં એવું કથન કરવું આવશ્યક છે કે તેઓ કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીનો હવાલો ધરાવતા હતા, અને તેના માટે જવાબદાર હતા. ફરિયાદમાં વધુ કોઈ કથનની જરૂર રહેશે નહીં, જોકે કેટલીક વિગતો ઇચ્છનીય રહેશે. બાબતને તે પેટા-કલમ હેઠળ લાવવા માટે ફરિયાદમાં સંમતિ અને મિલીભગત અથવા બેદરકારી સંબંધિત જરૂરી કથનો કરીને તેઓને કલમ ૧૪૧(૨) હેઠળ પણ જવાબદાર ઠેરવી શકાય છે.

(૪) કંપનીના અન્ય અધિકારીઓને કલમ ૧૪૧ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં. કંપનીના અન્ય અધિકારીઓને માત્ર કલમ ૧૪૧ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ જ જવાબદાર ઠેરવી શકાય છે, જેના માટે ફરિયાદમાં કંપનીમાં તેમના હોદ્દા અને ફરજો તથા ચેક ના પાડવા અને અસ્વીકૃત થવા અંગેની તેમની ભૂમિકા દર્શાવીને સંમતિ, મિલીભગત અથવા બેદરકારીનો ખુલાસો કરવો પડશે.”

૧૨. નેશનલ સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. હરમીત સિંહ પેઈન્ટલ અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે, એસ.એમ.એસ.

ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડ વિ. નીતા ભટ્ટા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લીધા પછી, ફરિયાદ-૩૯ માં કેટલાક સિદ્ધાંતો નક્કી કર્યા, જે નીચે મુજબ છે:

“૩૯. ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી, નીચેના સિદ્ધાંતો ઉદ્ભવે છે:

(૧) આરોપીને પરોક્ષ રીતે જવાબદાર બનાવવા માટે કાયદા હેઠળ જરૂરી હોય તે મુજબ ફરિયાદમાં ચોક્કસ કથનો કરવાની પ્રાથમિક જવાબદારી ફરિયાદપક્ષની છે. ફોજદારી જવાબદારી નક્કી કરવા માટે, એવું કોઈ પૂર્વાનુમાન નથી કે દરેક ડિરેક્ટર વ્યવહાર વિશે જાણે છે.

(૨) કલમ ૧૪૧ તમામ ડિરેક્ટરોને ગુના માટે જવાબદાર બનાવતી નથી. ફોજદારી જવાબદારી માત્ર તે જ લોકો પર નક્કી કરી શકાય છે જેઓ, ગુનો આચરવામાં આવ્યો તે સમયે, કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે હવાલો ધરાવતા હતા અને તેના માટે જવાબદાર હતા.

(૩) ધ કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ નોંધાયેલ અથવા સ્થાપિત કંપની સામે પરોક્ષ જવાબદારીનો માત્ર ત્યારે જ નિષ્કર્ષ કાઢી શકાય જો ફરિયાદ/અરજીમાં જરૂરી વિગતો, જે કથન કરવી જરૂરી છે, તે આપેલ હોય જેથી તેમાંના આરોપીને કંપની દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુના માટે પરોક્ષ રીતે જવાબદાર ઠેરવી શકાય, તેની સાથે અરજીમાં એવા કથનો પણ હોય કે આરોપીઓ કંપનીના વ્યવસાયનો હવાલો ધરાવતા હતા અને તેના માટે જવાબદાર હતા તથા તેમના હોદ્દાના કારણે તેઓ તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પાત્ર છે.

(૪) વ્યક્તિના ભાગે પરોક્ષ જવાબદારી દલીલપૂર્વક રજૂ કરવી અને સાબિત કરવી જોઈએ અને તેનો નિષ્કર્ષ કાઢવો જોઈએ નહીં.

(૫) જો આરોપી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા જોઈન્ટ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર હોય તો ફરિયાદમાં ચોક્કસ કથન કરવાની જરૂર નથી અને તેમના હોદ્દાના કારણે તેઓ તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પાત્ર છે.

(૬) જો આરોપી કંપનીના ડિરેક્ટર અથવા અધિકારી હોય જેમણે કંપની વતી ચેક પર સહી કરી હોય તો પણ ફરિયાદમાં ચોક્કસ કથન કરવાની જરૂર નથી.

(૭) જે વ્યક્તિને જવાબદાર ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે તે સંબંધિત સમયે કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે હવાલો ધરાવનાર અને જવાબદાર હોવી જોઈએ. આ બાબત હકીકત તરીકે દર્શાવવી આવશ્યક છે કારણ કે આવા કેસોમાં ડિરેક્ટરની કોઈ ધારી લીધેલી જવાબદારી નથી.”

૧૩. આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ આપવામાં આવ્યા પછી, રાલિસ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ. પોદુરુ વિદ્યા ભૂષણ અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે, એસ.એમ.એસ. ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડ વિ. નીતા ભટ્ટા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) માં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર વિચારણા કર્યા પછી, ફરિયાદ-૨, ૧૦ અને ૧૩ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું અને ઠરાવ્યું છે:

“૨. સુગમતા ખાતર, એસ.એલ.પી. (કિમિનલ) નં. ૧૮૭૪/૨૦૦૮ માં ઉલ્લેખિત હકીકતોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે. અપીલકર્તાએ ફરિયાદપક્ષ તરીકે ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ગૌતમ બુદ્ધ નગર, નોઈડા (યુ.પી.) સમક્ષ તારીખ ૨૩-૦૭-૨૦૦૪ ના રોજ સદર એક્ટની કલમ ૧૩૮ અને ૧૪૧ હેઠળ ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. સદર ફરિયાદમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે યુનિયન બેંક ઓફ ઈન્ડિયા, વિજયવાડા મુખ્ય શાખા પર દોરેલા તારીખ ૩૧-૦૩-૨૦૦૪ ના રૂ. ૧૫,૦૦,૦૦૦/- દરેકના ચેક નં. ૩૮૨૮૭૪ અને ૩૮૨૮૭૫ આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા ઈશ્યૂ કરવામાં આવ્યા હતા. સદર ચેક, જ્યારે તેમની બેંકમાં રજૂ કરવામાં આવ્યા ત્યારે, તારીખ ૨૯-૦૫-૨૦૦૪ ના ચેક રિટર્ન એડવાઈસ દ્વારા “લખનાર દ્વારા ચુકવણી અટકાવેલ” તેવી નોંધ સાથે વાપસીવાળેલા પરત ફર્યા હતા. સદર ફરિયાદમાં, અપીલકર્તા દ્વારા નીચે મુજબની ચોક્કસ દલીલ ઊભી કરવામાં આવી છે:

“કે આરોપી ૧ એ એક ભાગીદારી પેઢી છે અને આરોપી ૨ થી ૭ તેના ભાગીદારો છે અને આરોપી ૩ એ વાદગ્રસ્ત ચેકના સહી કરનાર છે અને તમામ ભાગીદારો આરોપી

પેઢીના રોજના કામકાજ સંભાળે છે અને આમ, તેમના દ્વારા
ઊભી કરવામાં આવેલી જવાબદારી સંયુક્ત અને વિભક્ત
છે.”

*

*

*

૧૦. આમ, ફોજદારી ફરિયાદમાં આપણને મળેલા ઉપરોક્ત
કથનોના પ્રકાશમાં, અમારો સુવિચારેલ અભિપ્રાય છે કે સામાવાળા
સામે પૂરતા કથનો કરવામાં આવ્યા છે કે તેઓ સંબંધિત સમયે
પેઢીના ભાગીદારો હતા અને ભાગીદારી પેઢીના રોજના કામકાજ
સંભાળતા હતા. આ કથનનો ઉલ્લેખ અપીલકર્તા દ્વારા ફરિયાદમાં
ચોક્કસપણે કરવામાં આવ્યો છે, ભલે સામાવાળા દ્વારા તેનો
ઈનકાર કરવામાં આવ્યો હોય, પરંતુ સંબંધિત સમયે તેઓ
ભાગીદારો ન હતા તે સાબિત કરવાનો બોજ ચોક્કસપણે તેમના
પર રહેલો છે. આ બોજ તેમના દ્વારા પુરાવા રજૂ કરીને મુક્ત
કરવાનો રહે છે અને જ્યાં સુધી તે કાયદા અનુસાર સાબિત ન થાય
ત્યાં સુધી, અમારા અભિપ્રાય મુજબ, તેઓને તેમની
જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરી શકાય નહીં. પરિણામે, વડી અદાલતે
તેઓને મુક્ત કરવામાં ભૂલ કરી છે. ઉપરાંત, પુનરાવર્તનના ભોગે,
વડી અદાલત સમક્ષ તેમની પોતાની રજૂઆતોના આધારે (ઉપર
ફરાર જ માં પુનઃઉત્પાદિત), સામાવાળાઓએ એ હકીકતનો

સ્વીકાર કર્યો છે કે અપીલકર્તાએ પ્રારંભિક ફરિયાદોમાં પેઢીના કામકાજનો હવાલો ધરાવતા ભાગીદારો તરીકે તેમની ક્ષમતામાં તેમનો સંદર્ભ આપ્યો હતો. ૩૧-૦૩-૨૦૦૪ ના રોજ તેઓ પેઢીમાં ભાગીદારો હતા કે નહીં તે પ્રશ્ન હકીકતનો પ્રશ્ન છે, જે ટ્રાયલમાં સ્થાપિત કરવાનો રહેશે. ફરિયાદમાં કથનના રૂપમાં પ્રાથમિક બોજ અપીલકર્તા દ્વારા પૂરો કરવામાં આવ્યો છે.

*

*

*

૧૩. હાલની ચર્ચા પૂર્ણ કરતા પહેલા, જ્યારે આવી કાર્યવાહી કંપનીઓ દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુનાઓ સાથે સંબંધિત હોય ત્યારે વડી અદાલતોએ ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવા માટે તેમની સત્તાનો ઉપયોગ કઈ રીતે કરવો જોઈએ તે અંગે ચેતવણીરૂપ નોંધ મૂકવાની આ તક પણ અમે લઈએ છીએ. વાણિજ્યિક વ્યવહારોની દુનિયામાં અનેક વિશિષ્ટ જટિલતાઓ હોય છે, જેમાંથી ઘણી હજુ સુધી વૈધાનિક રીતે નિયંત્રિત થવાની બાકી છે. વધુ ખાસ કરીને, સદર એક્ટની કલમ ૧૪૧ માં સ્થાપિત સિદ્ધાંત (જે અન્ય એક્ટ્સ જેમ કે ધ ફૂડ સેફ્ટી એન્ડ સ્ટેન્ડર્ડ્સ એક્ટ, અગાઉનો ધ પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, વગેરે વગેરેમાં સમાન કલમો સાથે સમાન ક્ષેત્ર ધરાવે છે) અજાણ્યા ત્રીજા પક્ષકારોના ભોગે અપ્રમાણિક કંપનીઓ દ્વારા દુરુપયોગ માટે સંવેદનશીલ છે.”

૧૪. તેવી જ રીતે, તમિલનાડુ ન્યૂઝ પ્રિન્ટ એન્ડ પેપર્સ લિમિટેડ વિ. ડી. કરુણાકર અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે જ્યારે કથનો સ્પષ્ટપણે સૂચવતા હોય કે આરોપી કંપનીના ડિરેક્ટર તરીકે કામ કરતા હતા અને કંપનીના કામકાજનો હવાલો ધરાવતા હતા, ત્યારે કાર્યવાહી રદ કરી શકાય નહીં. સદર કેસમાં, ફરિયાદમાં સ્પષ્ટપણે સમાવિષ્ટ હતું કે આરોપીઓ કંપનીના દૈનિક વ્યવસાય માટે જવાબદાર હતા અને, તેથી, માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે વડી અદાલતે સદર પ્લીડિંગને ધ્યાનમાં ન લેવામાં ભૂલ કરી છે અને તેથી માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે વડી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને રદ કર્યો અને ફકરા-૯ અને ૧૪ માં આ મુજબ અવલોકન કર્યું:

“૯. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન કૌન્સિલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ફરિયાદમાં, એવા અર્થનું કથન કરવામાં આવ્યું છે કે તમામ આરોપીઓ ડિરેક્ટર હતા અને આરોપી ૧ કંપનીના દૈનિક વ્યવસાયનો હવાલો ધરાવતા હતા અને તેથી, તેઓ સદર એક્ટની કલમ ૧૩૮ ની જોગવાઈઓ હેઠળ શિક્ષા થવાને પાત્ર છે.

XXX XXX XXX

૧૪. ફરિયાદનું અવલોકન કરતા, અમને જણાય છે કે એવા અર્થનું કથન કરવામાં આવ્યું છે કે આરોપી ૩ થી ૧૦ વાસ્તવમાં, આરોપી ૧ કંપનીના દૈનિક વ્યવસાયનો હવાલો ધરાવતા હતા.”

૧૫. ત્યારબાદ, માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટે, સ્ટાન્ડર્ડ ચાર્ટર્ડ બેંક વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, એસ.એમ.એસ. ફાર્માસ્યુટિકલ્સ લિમિટેડ વિ. નીતા ભટ્ટા અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અને ગુનમાલા સેલ્સ (પી) લિમિટેડ વિ. અનુ મહેતા, (૨૦૧૫) ૧ એસ.સી.સી. ૧૦૩ માં અહેવાલિત કેસમાં આપેલા ચુકાદાઓ પર ફરી એકવાર વિચારણા કરી અને ફરરા-૨૬, ૨૮, ૩૦ અને ૩૧ માં આ મુજબ અવલોકન કર્યું:

“૨૬. ગુનમાલા સેલ્સ (પી) લિમિટેડના કેસમાં અદાલત તે ડિરેક્ટરો સાથે સંબંધિત હતી જેમણે એક ઈશ્યૂ કર્યા હતા. આ ઓથોરિટી, જેમ કે આપણે નોંધ્યું છે, તેને યોગ્ય રીતે સમજવી પડશે. બે-ન્યાયાધીશોની બેન્ચે એસ.એમ.એસ. ફાર્મા ૧ અને અન્ય અગાઉના નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપ્યો, અને એવું માનવા આવ્યા કે : [ગુનમાલા સેલ્સ (પી) લિમિટેડ કેસ, એસ.સી.સી. પાના ૧૨૪-૨૫, ફરરા ૩૦-૩૧]

“૩૦. જ્યારે પ્રોસેસ રદ કરવા માટે અરજી દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે આપેલા કેસમાં, ફરિયાદના એકંદર વાંચન પર, વડી અદાલતને જણાય શકે કે મૂળભૂત કથન પૂરતું છે, કે તે ડિરેક્ટર સામે કેસ બનાવે છે; કે ડિરેક્ટર સામેના

આક્ષેપના પાયાને નષ્ટ કરે તેવું કશું નથી જે મૂળભૂત કથનને અપૂરતું બનાવે; અને તેના સામે ગુનો બનતો હોવાથી, તેની વધુ ભૂમિકા ટ્રાયલમાં સામે લાવી શકાય છે. બીજા કેસમાં, વડી અદાલત મૂળભૂત કથન હોવા છતાં ફરિયાદ રદ કરી શકે છે. તે કેટલાક નિર્દોષ પુરાવા અથવા સ્વીકાર્ય સંજોગોનો સામનો કરી શકે છે જે તેના અભિપ્રાય મુજબ એવા નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય કે ડિરેક્ટર સંબંધિત સમયે કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે ક્યારેય હવાલો ધરાવનાર અને જવાબદાર હોઈ શકે નહીં અને તેથી તેને ટ્રાયલનો સામનો કરાવવો એ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થશે કારણ કે તેની સામે કોઈ ગુનો બનતો નથી.

૩૧. જ્યારે મૂળભૂત કથનને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રોસેસ ઈશ્યૂ કરવામાં આવે ત્યારે ફરિયાદ ડિરેક્ટરો સામે આગળ વધવી જોઈએ. પરંતુ, જો કોઈ ડિરેક્ટર સદર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અરજી દાખલ કરીને એવા આધારે પ્રોસેસ રદ કરાવવા માંગતા હોય કે ફરિયાદમાં માત્ર પોકળ કથન કરવામાં આવ્યું છે અને તેમને ચેક ઈશ્યૂ કરવા સાથે ખરેખર કોઈ લેવાદેવા નથી, તો તેમણે વડી અદાલતને પ્રોસેસ રદ કરવા માટે રાજી કરવા માટે તેમની દલીલને સમર્થન આપવા કાં તો

કોઈ ઉત્કૃષ્ટ નિર્વિવાદ સામગ્રી અથવા સ્વીકાર્ય સંજોગો રજૂ કરવા પડશે. તેમણે એવો કેસ રજૂ કરવો પડશે કે તેમને ટ્રાયલનો સામનો કરાવવો એ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થશે. તેઓ માત્ર એવા આધારે ફરિયાદ રદ કરાવી શકતા નથી કે મૂળભૂત કથન સિવાય તેમની ભૂમિકા વિશે ફરિયાદમાં કોઈ વિગતો આપવામાં આવી નથી, કારણ કે સામાન્ય રીતે મૂળભૂત કથન તેમને ટ્રાયલ માટે મોકલવા માટે પૂરતું હશે અને એવી દલીલ કરી શકાય કે તેમની વધુ ભૂમિકા ટ્રાયલમાં સામે લાવી શકાય છે. ફરિયાદ રદ કરવી એ ગંભીર બાબત છે. માંગવા માત્રથી ફરિયાદ રદ કરી શકાય નહીં. ફરિયાદ રદ કરવા માટે, એ દર્શાવવું જ જોઈએ કે ડિરેક્ટર સામે સહેજ પણ ગુનો બનતો નથી.”

૩૦. અમે આ નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપ્યો છે કારણ કે તેઓ કાયદાના વિકાસને સ્પષ્ટપણે જણાવે છે અને સદર એક્ટની કલમ ૧૪૧ હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિઓની પરોક્ષ જવાબદારીને આકર્ષિત કરવા માટે ફરિયાદ અરજીમાં કરાયેલા કથનોને ધ્યાનમાં રાખીને રદ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે વડી અદાલતની ફરજ પણ નક્કી કરે છે.

૩૧. હવે, ફરિયાદની તપાસ કરવાનો સમય છે. અપીલકર્તા બેંક તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સિનિયર કૌન્સિલ શ્રી દિવ્યાને ફરિયાદ અરજીના ફકરા ૨, ૪ અને ૧૦ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે. તેઓ આ મુજબ વંચાય છે:

“૨. હું વધુમાં કહું છું કે હું ઉપર જણાવેલ આરોપીઓને ઓળખું છું. આરોપી ૧ એ કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ સ્થાપિત કંપની છે જેનું નોંધાયેલ સરનામું કોઝ-ટાઇટલમાં દર્શાવેલ છે. આરોપી ૨ થી ૭ અનુક્રમે આરોપી ૧ ના ચેરમેન, મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર અને હોલ-ટાઇમ ડિરેક્ટર અને અધિકૃત સહી કરનાર છે. તે રીતે ચેરમેન, મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર અને હોલ-ટાઇમ ડિરેક્ટર હોવાને નાતે, જ્યારે ગુનો આચરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે આરોપી ૧ ના દૈનિક વ્યવસાય માટે જવાબદાર અને હવાલો ધરાવતા વ્યક્તિઓ હતા અને છે. આરોપી ૬ અને ૭ ચેકના સહી કરનાર હોવાથી વ્યવહારથી વાકેફ છે અને તેથી આરોપી ૨ થી ૭ અનુક્રમે આરોપી ૧ ના ચેરમેન, મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર, હોલ-ટાઇમ ડિરેક્ટર અને અધિકૃત સહી કરનાર તરીકેની તેમની

ક્ષમતામાં હાલનો ગુનો આચરવામાં સંમતિ આપવા અને/અથવા મિલીભગત કરવા બદલ સંયુક્ત રીતે અને વિભક્ત રીતે પ્રોસિક્યુશન માટે પાત્ર છે, વધુમાં આરોપી ૧ દ્વારા ઇશ્યૂ કરાયેલ ચેક વટાવવા માટે પૂરતી વ્યવસ્થા સુનિશ્ચિત કરવા અને કરવામાં આરોપી ૨ થી ૭ ની બેદરકારીના કારણે અને વધુમાં ધ નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૮(સી) ની જોગવાઈઓ હેઠળ ઇશ્યૂ કરાયેલ માંગણી નોટિસમાં કરાયેલી માંગણીનું નિર્ધારિત સમયગાળામાં પાલન કરવામાં આરોપી ૧ થી ૭ ની બેદરકારીના કારણે ગુનો આરોપી ૨ થી ૭ ને આભારી છે. તેથી આરોપીઓ સામે કાર્યવાહી કરવા પાત્ર છે.

*

*

*

૪. હું કહું છું કે આરોપી ૧ એ આરોપી ૨ અને ૩ મારફતે મુંબઈ સ્થિત તેની શાખા ખાતે એબીજી શિપયાર્ડ ખાતે બની રહેલા ચાર ઓઆરવી જહાજોના ખર્ચને પહોંચી વળવા રૂ. ૨૦૦ કરોડની રકમની ટૂંકા ગાળાની લોન સુવિધા માટે ફરિયાદપક્ષ બેંકનો સંપર્ક કર્યો હતો. રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોની ચકાસણી કર્યા પછી ફરિયાદપક્ષ બેંકે તેના તારીખ ૨૮-૦૪-૨૦૧૨ ના મંજૂરી પત્ર દ્વારા તેમાં

દર્શાવેલ હેતુ માટે સદર સુવિધા મંજૂર કરી હતી. તારીખ ૨૮-૦૪-૨૦૧૨ ના મંજૂરી પત્રમાં દર્શાવેલ સદર શરતો અને નિયમો આરોપી ૧ દ્વારા તેના પર સહી કરીને યોગ્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા. આરોપી ૧ ફરિયાદપક્ષ બેંક દ્વારા વાટાઘાટ કરાયેલા દરે વ્યાજ ચૂકવવા પણ સંમત થયા હતા. આ સાથે એનેક્ષર તરીકે સામેલ અને એક્ઝિઝિટિવ ‘બી’ તરીકે અંકિત સદર તારીખ ૨૮-૦૪-૨૦૧૨ ના મંજૂરી પત્રની નકલ છે.

*

*

*

૧૦. હું કહું છું કે આરોપી ૧ થી ૭ જાણતા હતા કે ઉપરોક્ત ચેક “ખાતું બ્લોક થયેલ” હોવાના કારણે અસ્વીકૃત થશે અને તમામ આરોપીઓએ, સક્રિય મિલીભગતથી દુષ્ટતાપૂર્વક અને ઇરાદાપૂર્વક ફરિયાદપક્ષ બેંકની તરફેણમાં ઉપરોક્ત ચેક ઇશ્યુ કર્યા હતા.”

૧૬. માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જો ઉપર ચર્ચા કરેલી હકીકતોની તપાસ કરવામાં આવે તો, આ અદાલતનો એવો અભિપ્રાય છે કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં સામાવાળા – ફરિયાદપક્ષ દ્વારા અરજદાર – આરોપી સામે સદર એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૪૧ માં

સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરવા માટે પૂરતા કથનો કરવામાં આવ્યા છે. ફરિયાદ રદ કરવી એ ગંભીર બાબત છે અને માંગવા માત્રથી ફરિયાદ રદ કરી શકાય નહીં. ફરિયાદ રદ કરવા માટે, એ દર્શાવવું જ જોઈએ કે ડિરેક્ટર સામે સહેજ પણ ગુનો બનતો નથી. જો અરજદાર – આરોપી સદર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ આ અરજી દાખલ કરીને એવા આધારે પ્રોસેસ રદ કરાવવા માંગતા હોય કે ફરિયાદમાં માત્ર પોકળ કથનો કરવામાં આવ્યા છે અને તેમને ચેક ઇશ્યૂ કરવા સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી, તો તેમણે તેમની દલીલના સમર્થન માટે અસાધારણ સંજોગો દર્શાવવા માટે ઉત્કૃષ્ટ સામગ્રી રજૂ કરવી પડશે. માત્ર એવા આધારે ફરિયાદ રદ કરી શકાય નહીં કે મૂળભૂત કથનો સિવાય, ફરિયાદમાં તેમના દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકા વિશે કોઈ વિગતો આપવામાં આવી નથી.

૧૭. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા ઊભી કરવામાં આવેલી દલીલો સ્વીકારવાની જરૂર નથી.

૧૮. જ્યાં સુધી અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટની અન્ય દલીલનો સંબંધ છે કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ પ્રોસેસ ઇશ્યૂ કરવાનો હુકમ એ બિન-બોલતો હુકમ (non-speaking order) છે અને, તેથી, તેને રદ કરવો જરૂરી છે, તો એ નોંધવું જરૂરી છે કે પ્રોસેસ ઇશ્યૂ કરતી વખતે, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે ચોક્કસપણે અવલોકન કર્યું છે કે ફરિયાદ, સોગંદનામું અને દસ્તાવેજો તેમજ

સદર એક્ટની કલમ ૧૪૧ ના સબંધમાં ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો ધ્યાનમાં લેતા, પ્રથમ દર્શનીય (prima-facie) ગુનો બને છે અને, તેથી, પ્રોસેસ ઇશ્યૂ કરવામાં આવે છે. આમ, જ્યારે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે તેમની સમક્ષ મુકવામાં આવેલી સંબંધિત સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધી છે, ત્યારે આ આધારે હુકમ રદ કરી શકાય નહીં. તેથી, અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા લેવાયેલી સદર દલીલ ગેરસમજભરી છે.

૧૯. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગોસ્વામી દ્વારા કલ્પેશ આર. ઠક્કર નામના વ્યક્તિને ફરિયાદપક્ષ દ્વારા આપવામાં આવેલા સત્તાપત્રના સબંધમાં બીજી દલીલ ઊભી કરવામાં આવી છે. જોકે, તેના સબંધમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે ભાગીદારી પેઢીએ સદર ભાગીદારી પેઢીની કાનૂની કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં તમામ સત્તાઓ આપી છે અને સદર વ્યક્તિ પેઢીની કાનૂની બાબતોને લગતા તમામ જરૂરી કૃત્યો કરવા માટે સક્ષમ છે. આવા સત્તાપત્રના આધારે, જ્યારે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે એવું કહી શકાય નહીં કે સંબંધિત વ્યક્તિને ફરિયાદપક્ષ ભાગીદારી પેઢી દ્વારા યોગ્ય રીતે અધિકૃત કરવામાં આવ્યા ન હતા. આ દલીલ પણ સ્વીકારવાની જરૂર નથી. આ તબક્કે, સમ્રાટ શિપિંગ કંપની પ્રા. લિમિટેડ વિ. ડોલી જ્યોર્જ, (૨૦૦૨) ૯ એસ.સી.સી. ૪૫૫ માં અહેવાલિત કેસમાં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા આપેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો જરૂરી છે. સદર ચુકાદાના ફકરા-૩ માં, આ મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

“૩. બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી અમને અમારી સમક્ષ પડકારવામાં આવેલા હુકમોને સમર્થન આપવું મુશ્કેલ જણાય છે. કંપની માત્ર માનવ એજન્સી દ્વારા જ ફરિયાદ દાખલ કરી શકે છે. જે વ્યક્તિએ કંપની વતી ફરિયાદ રજૂ કરી તેણે દાવો કર્યો કે તે કંપનીનો અધિકૃત પ્રતિનિધિ છે. પ્રથમ દર્શનીય રીતે, જ્યારે ફરિયાદ રજૂ કરવામાં આવી ત્યારે ટ્રાયલ કોર્ટે તેનો સ્વીકાર કરવો જોઈતો હતો. જો આ પુરાવાનો વિષય હોય જ્યારે આરોપીએ સદર વ્યક્તિની ફરિયાદ રજૂ કરવાની સત્તા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હોય, તો ફરિયાદપક્ષને તે સાબિત કરવાની તક આપવી જોઈતી હતી, પરંતુ તે તક માત્ર ટ્રાયલ શરૂ થાય ત્યારે જ આપવાની જરૂર છે. વ્યક્તિએ ઠરાવની પ્રમાણિત નકલ રજૂ કરી નથી તે ધારણા પર શરૂઆતમાં જ ફરિયાદ ડિસમિસ કરવી એ ખૂબ ઉતાવળિયું પગલું જણાય છે. તેથી, અમે વાદગ્રસ્ત હુકમોને સેટ અસાઈડ કરીએ છીએ અને ટ્રાયલ કોર્ટને ટ્રાયલ આગળ વધારવા અને કાયદા અનુસાર તેનો નિકાલ કરવા નિર્દેશ આપીએ છીએ. પક્ષકારોને ૩૧.૦૧.૨૦૦૦ ના રોજ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ઉપસ્થિત રહેવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.”

૨૦. હાલના કેસની ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોમાં, આ અદાલતનો એવો અભિપ્રાય છે કે આ એવો યોગ્ય કેસ નથી જેમાં, આ અદાલત સદર કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે, કારણ કે અરજદાર માટેના વિદ્વાન એડવોકેટે દલીલ કર્યા મુજબ અદાલતની પ્રક્રિયાનો કોઈ દુરુપયોગ થયો નથી. તદનુસાર, અરજી નિષ્ફળ જાય છે અને ડિસમિસ કરવામાં આવે છે. રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.

(વિપુલ એમ. પંચોલી, ન્યાયમૂર્તી)

ચુકાદો લખાવ્યા પછી, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ગોસ્વામીએ વિનંતી કરી કે આ અદાલતે ૦૪.૦૯.૨૦૧૩ ના રોજ અરજદાર સામેની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપ્યો હતો અને ત્યારથી, સ્ટે અમલમાં છે. તેથી, જ્યારે આ અદાલતે આ અરજી ડિસમિસ કરી છે, ત્યારે અગાઉ મંજૂર કરાયેલ સ્ટે છ સપ્તાહના સમયગાળા માટે લંબાવવામાં આવે જેથી અરજદાર ઉપલી ફોરમ સમક્ષ સંપર્ક કરી શકે.

કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં જ્યારે છેલ્લા પાંચ વર્ષથી વધુ સમયથી સ્ટે અમલમાં છે, ત્યારે આ અદાલત આજથી છ સપ્તાહના સમયગાળા માટે સ્ટે લંબાવવાનું યોગ્ય માને છે.

(વિપુલ એમ. પંચોલી, ન્યાયમૂર્તી)

પિયુષ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.